

AMINTIRI DESPRE UN FOST COLABORATOR ȘI PRIETEN

General locotenent (rezervă) dr. Iulian Topliceanu

Când dorești să schițezi viața unei personalități este destul de greu, dar și mai greu este atunci când trebuie să-ți aduni amintirile despre cineva care ți-a fost colaborator și prieten. În același timp, este foarte complicat să definești personalitatea generalului Ștefan Gușă, deoarece Istoria României l-a cuprins într-o activitate foarte complexă, apreciată de cei mai mulți care l-au cunoscut îndeaproape, dar și controversată de unii (puțini la număr).

Pentru mine este ușor să definesc capacitatea sa militară, caracterul său și calitățile incontestabile pe care le-a demonstrat în funcțiile îndeplinite, deoarece am colaborat împreună mulți ani. Doresc să evidențiez mai ales rolul fast pe care acest general l-a avut în conducerea Armatei României ca șef al Marelui Stat Major, în perioada 1986 – 29 decembrie 1989.

Pentru alții, care nu l-au cunoscut și au preluat știri de la anumiți "ziariști", desigur personalitatea acestuia este deformată cu multă răutate și cu nenumărate acuze lipsite de adevăr și principialitate. Dar și astăzi și alți comandanți militari care au avut un rol benefic în revoluție, "beneficiază" din plin de aceleași neadevăruri și injurii.

Pe generalul Ștefan Gușă („Fănică” cunoscut între prieteni), l-am cunoscut, eu fiind în conducerea Armatei a 3-a, iar dânsul, tânăr maior care terminase Academia Tehnică Militară, numit comandantul unui regiment de tancuri din garnizoana Turda, județul Cluj.

De fapt, era o primă încercare făcută de ministrul Apărării Naționale, generalul Vasile Milea, ca la unitățile cu tehnicitate deosebită, care solicitau cel puțin o pregătire tehnică superioară, să fie numit un ofițer inginer. Și trebuie să afirm că acest experiment nu a fost greșit și ca urmare s-a perpetuat și la alte unități.

Primele impresii în întâlnirile pe care le-am avut, defineau un ofițer energic, cu o cultură generală foarte bună, un profesionist desăvârșit în arma sa (tancuri), un inginer de tancuri cu o pregătire temeinică, un om care a fost în fruntea promoției la școli și cursuri. Am apreciat cinstea și corectitudinea sa, modestia în prezentarea rezultatelor concrete ale activității personale. L-am considerat de la început, în orice funcție îndeplinită, ca pe un frate al meu mai mic, un ofițer foarte apropiat și atașat idealurilor pentru care se pregătise, apărarea României în caz de necesitate.

Studiindu-i dosarul (era la modă în acea perioadă, acum avem C.V.-ul), dar mai ales discuțiile purtate pe teme profesionale, și verificându-l la activități de organizare și conducere, mi-am dat seama că aprecierile din perioada Turda s-au confirmat și în continuare, în calitatea nouă primită, de comandant al Diviziei de Tancuri de la Târgu Mureș.

Desigur, o comandă de mare unitate tactică de tancuri, cu cinci regimente și peste zece unități de divizie, dislocată în două județe de importanță strategică pentru România – Târgu Mureș și Cluj – (deoarece în timp de conflict armat trebuia să acționeze în "Zona de Operații de Vest", ce însuma o suprafață de peste 100.000 km²), a impus generalului Ștefan Gușă o

acomodare inițială, o cunoaștere temeinică a zonei, un efort suplimentar pentru cunoașterea și conducerea efectivă a comandamentului diviziei și unităților din subordine.

Având calități deosebite de conducător (lider), a reușit în scurt timp să se remarcă față de colegii săi de la alte divizii și brigăzi, printr-o bună organizare, printr-un sistem modern al planificării, controlului și conducerii, printr-o continuă atenție dată întreținerii tehnicii și capacității de luptă și mai ales prin decizii foarte corecte.

De aceea unitățile sale și divizia în ansamblu au fost foarte bine apreciate la controale, inspecții, aplicații de mobilizare, aplicații cu trupe sau de altă natură.

L-am apreciat și pentru faptul că a continuat să studieze și să se documenteze permanent, reținând ceea ce interesa activitatea de organizare și conducere pe planuri și domenii diferite, dând dovadă că a înțeles tradiția Armatei, prezentul din acea perioadă, dar și ceea ce trebuia să realizeze în viitor. Aceste caracteristici îl făceau să fie foarte activ și dinamic.

Astfel, prin cunoștințele teoretice, cu o pregătire tactic-operativă și inginerescă foarte bună, la care s-a adăugat și experiența câștigată în timp, generalul Ștefan Gușă s-a maturizat și a devenit o personalitate militară de prim rang.

Dacă în activitatea sa au existat și fisuri (după cum este normal pentru orice conducător), nu s-a eschivat să-și recunoască eroarea și să dispună măsuri concrete și ferme pentru îndreptarea stării respective.

A înțeles și aplicat principiul că și o acțiune sau un program mai ușor sau mai complicat de realizat, nu se poate face de unul singur, ceea ce l-a determinat să lucreze în echipă și să-și folosească locuitorii și ajutoarele sale pe problemele specifice pregătirii fiecăruia. Aplicarea principiilor moderne de lucru cu subordonații și menținerea unui climat de normalitate în comandamentele și statele majore pe care le-a condus, au determinat succesele pe care le-a avut pe parcursul carierei militare.

Menționez o caracteristică a generalului Ștefan Gușă, mai puțin aplicată în perioada respectivă: Psihologia Verticalității. Aceasta a constituit o adevărată coloană vertebrală a activității sale, dând dovadă de o personalitate puternică, bine conturată și cu o verticalitate morală, ceea ce a determinat ca în urma sa să rămână rezultate vizibile și apreciate.

În activitatea sa a evitat rutina și șabloanele de acțiune, exprimându-și sincer și deschis punctele de vedere, opiniile și soluțiile personale. În același timp, a stimulat realizarea unui climat și a unei stări de spirit favorabile formării și exprimării opiniilor subordonaților, ca individualități puternic conturate și cu poziții clar delimitate.

Știa să lucreze cu subordonații, având priceperea de a armoniza relațiile interpersonale, dovedind sensibilitate și receptivitate la problemele celorlalți colaboratori, abilitatea de a forma un colectiv armonios, considerând că toți sunt valoroși, că toți merită încredere, considerație, apreciere și recunoaștere publică a muncii și rezultatelor eforturilor lor. Uneori părea prea înțelegător pentru faptele negative ale altora. Îmi vin în minte anumite expresii ale generalului: "Să mai încercăm cu acest ofițer (subofițer). Are și greutate în familie. Ar fi păcat să nu-i mai acordăm o șansă. Poate se redresează". Acest comportament dovedea că nu era un om ranchiunos și răzbunător. Era sever și corect în aprecieri.

De fapt, acționa într-un fel apropiat de scrierile generalului Charles de Gaulle: "Omul de caracter nu se adăpostește sub scutul ierarhiei, acoperindu-se cu rapoarte și dări de seamă, ci îi face față și imprimă personalitatea sa acțiunii. Izbutește acțiunea, împarte cu dăruire recompense, iar dacă nu reușește, atunci nu admite ca învinuirile să coboare sub el".

Personalitatea sa s-a caracterizat și prin loialitate, exprimată prin îndeplinirea cu onestitate a obligațiilor și angajamentelor, conform prevederilor Constituției, jurământului militar și regulamentelor militare, ceea ce l-a determinat să presteze cu bună credință și devotament toate

funcțiile încredințate. Exemplific doar cu loialitatea sa față de Armata României (în situații dificile și complexe), realizând cu cinste, demnitate și onoare misiunile primite în interiorul Armatei, în raport cu instituțiile de bază ale statului, cât și în misiunile în afara României.

A știut să rezolve sarcinile de serviciu indiferent de amploarea și complexitatea lor, în spiritul legalității (legile, regulamentele militare etc.), al moralității (încadrarea soluției în spațiul sistemului de norme și valori recunoscute și acceptate de societate), fără a atinge pe nedrept interesele unor subordonați și grupuri de militari. Îmi exprim părerea că în soluționarea problemelor alegea calea de mijloc, așa cum Mauricius (sec. VI d. Chr.), comandant al armatelor bizantine, arăta: "Conducătorul prea temut de supuși și cel prea îngăduitor sunt nepotriviți pentru că teama naște ură, iar îngăduința prea mare duce la neascultare. Cel mai bun lucru este să alegem calea de mijloc".

Doresc să menționez că era un foarte bun familist, își iubea și ajuta soția și pe cele două fiice. Sunt bucuros că, în afară de generalul Ștefan Gușă, am cunoscut și familia sa și îmi permit să o apreciez ca pe o familie model.

Avea legături normale în relațiile și contactele cu societatea civilă, societate cu specificul perioadei dinaintea de 1989, și, din discuțiile avute cu organele locale, am dedus că era apreciat ca o personalitate militară de prim rang. În acest sens stau mărturie și foarte multe acțiuni organizate de către divizia pe care o comanda, în special activitățile culturale și științifice, dar și participările cu efective și tehnică în agricultură sau la înlăturarea efectelor negative ale calamităților naturale, nu trebuie uitate.

Îmi amintesc cu nostalgie aplicațiile, în special cele cu trupe, din poligonul Cincu (în mod deosebit), unde subsemnatul eram comandantul Armatei a 4-a Transilvania și aveam o deosebită satisfacție când hotărârile și rapoartele prezentate de comandantul Diviziei 6 Tancuri, generalul Ștefan Gușă, cât și acțiunile de luptă în teren se desfășurau în spiritul prevederilor regulamentare, fiind apreciate cu calificative maxime. Multe amintiri ne leagă de aceste acțiuni, în special afluirea și defluirea trupelor și tehnicii de luptă, organizarea cooperării, planificarea luptei, conducerea și executarea în timpul planificat a secvențelor din acțiunile cu trupe.

Desigur erau și anumite defecțiuni, în special la tehnica de luptă (unele tancuri erau uzate, fiind de producție mai veche), mai existau și avarii sau accidente, mai ales că participau peste șase mii de militari și circa două sute cincizeci bucăți tehnică de la această mare unitate, dar personalitatea generalului se manifesta în mod gradual și toate problemele în final se rezolvau.

În toate ipostazele, de subordonat sau de șef, generalul Ștefan Gușă a avut un comportament deosebit, datorită profesionalismului, bunului simț și omeniei sale, pe care le-am apreciat la justa lor valoare.

Promovat ca Șef al Marelui Stat Major, doresc să subliniez că nu a devenit alt om, nu și-a schimbat modul de lucru cu subordonații, nu a dat dovadă că "scaunul", respectiv funcția, îl înalță, ci omul – generalul Ștefan Gușă – înobilează funcția, prin caracterul său. A înțeles unde a lucrat mulți ani, unde s-a format și a evoluat în funcții și grade și, în continuare, a colaborat excelent nu numai cu subsemnatul, ci și cu întregul comandament al Armatei.

Când a fost promovat la Marele Stat Major, ministrul Apărării Naționale m-a însărcinat pe mine să conduc activitatea de predare a comenzii Diviziei 6 Tancuri. Au fost momente cu o încărcătură emoțională deosebită, ofițerii își spuneau cuvintele cu ochii în lacrimi, era pur și simplu o supărare generală că acest comandant părăsea divizia. Dar și generalul Ștefan Gușă, tot cu ochii în lacrimi, a mulțumit emoționat colaboratorilor săi pentru sprijinul acordat și s-a angajat că nu va uita de unde a plecat și unde s-a format.

Totuși, ne-am bucurat că va ocupa o funcție de maximă importanță și nu ne-am înșelat, a rămas același OM, cu care am colaborat foarte bine și în continuare.

În funcția de Șef al Marelui Stat Major, după o perioadă normală de cunoaștere și aprofundare a noilor atribuții, generalul și-a pus amprenta, în mod vizibil, în problemele de organizare și înzestrare a Armatei, în organizarea mobilizării Armatei și a altor forțe, pentru a corespunde în caz de conflict armat, în probleme de cercetare științifică specifică Ministerului Apărării, dar și în probleme de instruire și educare a trupelor. În bilanțurile prezentate la anumite intervale de timp, se preocupa în mod deosebit de starea și practica disciplinară din Armată.

Generalul Ștefan Gușă a avut un rol principal în desfășurarea Revoluției din decembrie '89, determinând împreună cu întreaga Armată Română evoluția pozitivă a acesteia și instalarea unui nucleu central și a conducerii locale, care să rezolve problemele țării și pe plan local, în special după fuga lui Ceaușescu. Doresc să menționez aportul incontestabil și determinant al generalului Ștefan Gușă cel puțin în două zone importante ale țării:

– Prima: – Timișoara, unde a făcut tot ce a putut, și-a riscat viața în multe situații (iată numai exemplul de a merge în mijlocul muncitorilor de la fabrica „Elba”, care erau revoltați și nemulțumiți), pentru a nu opune Armata – populației, ceea ce ar fi determinat, acolo și în alte zone (București, Cluj-Napoca etc.) chiar un război civil (ceea ce poate se dorea prin propaganda făcută în exterior că ar exista 60.000 de victime). În activitatea de la Timișoara era izolat și nu avea posibilitatea de comunicare, prin mijloacele de transmisiuni existente, măcar cu Armata de arme întrunite, din Transilvania.

Să nu uităm că "pe 20.12.1989, ora 14.00, generalul Ștefan Gușă, pe propria răspundere, când Ceaușescu era încă la conducerea statului, ordonă ca efectivele unităților militare, aflate în oraș, să fie retrase în cazărmi – hotărâre aprobată ulterior și de ministrul Apărării Naționale, generalul Vasile Milea. Era un act temerar. Ceaușescu deținea încă puterea supremă în stat, iar ordinele lui sunau clar: mișcarea din Timișoara trebuia înăbușită chiar folosind gloanțele. A trimite trupele în cazărmi în împrejurările respective, când revolta nu se stinsese, ci, dimpotrivă, cunoscuse o amploare și mai mare, putea fi considerat de Ceaușescu drept un act de trădare, cu toate consecințele." (Colectiv de autori coordonat de general de divizie (rezervă) profesor universitar doctor Costache Codrescu, „Armata Română în Revoluția din decembrie 1989”, Editura Militară, București, 1998, p. 53).

Să nu uităm că pe 22 decembrie dimineata, când am reușit să iau legătura telefonică cu generalul Ștefan Gușă, acesta mi-a spus: "Armata este cu poporul."

– A doua – București, unde, fiind izolat de generalul (retragere) N. Militaru și chiar de unii subordonați ai săi, totuși a avut tăria de a continua conducerea acțiunilor Armatei, începând din după-amiaza zilei de 22 decembrie, și s-a opus intervenției unor forțe militare din afara țării.

Să nu uităm, de asemenea, intervenția generalului Ștefan Gușă în Studioul 4 al Televiziunii Române: "Chiar acum mă întorc de la Timișoara, vreau să vă spun că s-a făcut o crimă cu generalul Milea pe care-l cunosc de când eram copil, ... acolo toate lucrurile s-au liniștit..., toate unitățile sunt în cazarmă, ... de două zile am dat ordin să între-n cazărmi. Fac apel la rațiunea militarilor care mă cunosc de mic, de copil, toate trupele intră imediat în cazărmi, nu ascultă decât de ordinele Armatei. Armata apără țara și poporul, nu altceva. Țara și poporul... nu suntem pentru sânge, nu pentru crime. Fac apel la rațiune, în toate unitățile din Banat oamenii au înțeles de două zile și au intrat în cazărmi... toată lumea în cazărmi. Încet vă reluați activitățile de pregătire militară pentru apărarea țării... Aviația militară rămâne pe loc, e la dispoziția țării."

Pe 29 decembrie, generalul Ștefan Gușă este retrogradat de către noul ministru, fiind numit Șef de Stat Major la Armata a 4-a, pe care o comandam.

Mi-a relatat multe aspecte de la Timișoara și despre acțiunile sale din 22 decembrie până pe 29, în București, ca Șef al Marelui Stat Major, în condițiile existenței teroriștilor (care astăzi nu se mai regăsesc, deși în arhive sunt liste ale multor unități cu cei prinși în acțiune). Putem

spune foarte clar tuturor că Armata Română, în frunte cu generalul Ștefan Gușă, a salvat țara de un război civil. Și înainte de 22 decembrie și după această dată, comandamentele și unitățile militare au acționat pe baza ordinelor date de ministrul Apărării Naționale, generalul Vasile Milea, pe baza Constituției, pe baza jurământului militar și a regulamentelor militare, în condițiile "Alarimei de luptă parțială". Se uită cu bună știință de către unii, care nici nu au o pregătire militară, că în Armată există și se execută Instituția Ordinului. Dacă nu se aplică executarea ordinelor, Armata devine anarhică, o gloată de oameni înarmați ce nu poate fi folosită.

Numit, în 1990, comandantul Armatei a 2-a (Buzău), și-a făcut pe deplin datoria, până la decesul care ne-a îndurerat pe toți.

Nu pot să închei această succintă relatare fără a arăta că personalitatea generalului Ștefan Gușă a fost evidențiată în legătură cu evenimentele din decembrie '89 în numeroase publicații și la multe emisiuni radio și TV.

Unii, care se consideră ziariști și persoane care au ajuns după 1989 miniștri sau parlamentari, datorită acțiunii Armatei Române ce a determinat reușita Revoluției, fără a avea 60.000 de victime (așa cum se relatează în acele momente), au mistificat adevărul și de la "Armata e cu noi!", clamată pe dreptate pe timpul Revoluției, repet, singura instituție viabilă, credibilă și activă, s-a ajuns la procesele și condamnările cadrelor militare de conducere, care încă sunt în viață. Toate procesele sunt astăzi împotriva cadrelor militare din Armată, și numai pentru faptele petrecute până pe 22 decembrie dimineața. De ce? Cine este interesat să se ascundă adevărul? Deci, să nu uităm, pentru că nu ne vor ierta urmașii noștri! Adevărul nu trebuie să fie o măciucă, o sabie, un glonț împotriva Armatei, o răzbunare a unor "oameni" care pentru o funcție și două, trei grade militare, s-au degradat moral, au slăbit încrederea milioanele de oameni în justiția română.

Declar, în final, că m-am considerat un prieten foarte apropiat al generalului Ștefan Gușă și dacă există ceva dincolo de această viață, cu siguranță sufletele noastre se vor întâlni.